

بررسی نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان

نسیم منجری

استادیار گروه مهندسی بیوسیستم، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید چمران اهواز، (نویسنده مسوول: n.monjezi@scu.ac.ir)
تاریخ دریافت: ۹۸/۹/۳۰ تاریخ پذیرش: ۹۹/۴/۲۱
صفحه: ۳۵ تا ۴۱

چکیده

شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی، تشکلهایی هستند که می‌توانند در توسعه کارآفرینی کشاورزی مؤثر باشند. این تحقیق به منظور بررسی نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان با استفاده از داده‌های مقطعی سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ انجام شد. روش تحقیق، پیمایشی-توصیفی بود. جامعه آماری این پژوهش، شامل کارشناسان شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی استان خوزستان بود (N=۳۸۰)، که در نهایت، با استفاده از فرمول کوکران ۲۲۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد و ابزار اصلی تحقیق، پرسشنامه بود که پایایی آن با استفاده از نرم‌افزار IBM SPSS Statistics 22.0 و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۶) مورد تأیید قرار گرفت. روایی صوری نیز با نظرخواهی از متخصصان و کارشناسان خبره تأیید شد. برای شناسایی و رتبه‌بندی عامل‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان از تحلیل عاملی و آزمون فریدمن استفاده شد. رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر نشان داد که گویه‌های حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی و کاهش مقررات دست‌وپاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات، در بالاترین اولویت‌ها قرار گرفتند. تحلیل عاملی نیز نشان داد که در مجموع ۷۸/۴۶۵ درصد از واریانس‌های عامل‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان را سه عامل حمایتی، مهارتی و ساختاری تبیین می‌کنند. همچنین، آزمون فریدمن نشان داد که از بین سه عامل حمایتی، مهارتی و ساختاری، عامل حمایتی دارای بیشترین اهمیت است.

واژه‌های کلیدی: شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی، توسعه کارآفرینی، استان خوزستان

مقدمه

ایجاد تحول اساسی در بخش کشاورزی و مکانیزه نمودن آن مستلزم به‌کارگیری ماشین‌ها و فناوری‌های متنوعی است که نیاز به سرمایه‌گذاری کلان و دانش فنی کافی برای بهره‌برداری مناسب دارد. در کشور ما که اکثر مزارع آن کوچک است، تهیه ماشین‌های بزرگ و گران‌قیمت برای این مزارع، نه تنها در توان مالکین آن‌ها نیست، بلکه از نظر اقتصادی نیز مقرون به‌صرفه نمی‌باشد (۱۰). بنابراین، وجود یک روش و یا نظامی که بتواند علاوه بر تأمین ماشین‌های مورد نیاز کشاورزان در انتقال و ترویج فناوری و ماشین‌های جدید دارای انعطاف باشد، ضروری به نظر می‌رسد. در همین ارتباط، شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی به‌عنوان یکی از این نظام‌ها، مطرح می‌شوند (۲).

نظام بهره‌برداری ماشین‌های کشاورزی حالت‌های مختلف دسترسی به ماشین برای انجام کارهای کشاورزی را در بر می‌گیرد. تشکلهای خدمات مکانیزاسیون کشاورزی شخصیت حقیقی یا حقوقی دارای مجموعه‌ای از ماشین‌ها و تجهیزات کشاورزی است که به ارائه خدمات عملیات مکانیزه در فرآیند تولید محصولات کشاورزی در یک حوزه‌ی معین جغرافیایی می‌پردازد (۴). امروزه در جوامع کشاورزی حجم انبوهی از فرآیندهای زراعی توسط شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون ارائه می‌گردد. در حال حاضر شرکت‌های سهامی زراعی، کشت و صنعت‌ها، شرکت‌های تعاونی (تعاونی روستایی، تعاونی تولید، تعاونی مکانیزاسیون کشاورزی)، واحدهای خدمات مکانیزاسیون کشاورزی، شرکت‌های مشاوره‌ای، فنی و

مهندسی کشاورزی از جمله تشکلهایی هستند که دارای واحدهای ارائه‌دهنده خدمات مکانیزاسیون می‌باشند (۲).

بررسی‌ها بر روی شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون اهواز نشان داد که شرکت‌های خدمات مکانیزه اگرچه از نظر شاخص‌های کمی موفق نبودند ولی از نظر تأثیر در تغییر فناوری مرسوم به فناوری مکانیزه در شهرستان اهواز، تأثیر نسبی داشتند (۱۱). احمدپورداریانی و همکاران (۱) متغیرهای حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی و حمایت بانک و مؤسسات اعتباری از این شرکت‌ها را به‌عنوان عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی استان زنجان برشمرده است. بر اساس نتایج شادمانی و کرمی (۱۷) در بررسی موانع کارآفرینی در شرکت‌های دولتی، مهم‌ترین موانع کارآفرینی در پنج دسته‌ی موانع ساختاری، نگرش مدیران، عدم وجود فرهنگ سازمانی کارآفرینانه، شیوه‌های نادرست پاداش و حقوق و مسائل آموزشی به‌ویژه نبود آموزش‌های کارآفرینی قرار گرفتند. رضایی و نجف‌پور (۱۴) در تحقیقی به شناسایی راهبردهای توسعه کارآفرینی در بخش کشاورزی از منظر متخصصان کشاورزی پرداختند. یافته‌های این تحقیق نشان داد که عوامل زیرساختی، راهکارهای حمایتی و تسهیلاتی و راهکارهای انگیزشی و آموزشی به‌عنوان مهم‌ترین راهبردهای توسعه کارآفرینی کشاورزی شناسایی شدند. عرفان‌نیا و همکاران (۶) به شناسایی موانع توسعه کارآفرینی در صنعت گاوداری استان خراسان جنوبی پرداختند. نتایج نشان داد که در میان موانع

تأسیس، راه‌اندازی و بهره‌برداری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی دارای تخصص و تجربه کافی بودند، تأیید شد و به‌منظور تعیین پایایی از آزمون آلفای کرونباخ با کمک نرم افزار IBM SPSS Statistics 22.0 استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس مورد استفاده در پژوهش برابر ۰/۸۶ به‌دست آمد که بیانگر پایایی مناسب بود و به این ترتیب، محتوای پرسشنامه تأیید شد و در اختیار پاسخگویان قرار گرفت. پس از گردآوری پرسشنامه‌ها و ورود داده‌ها به رایانه با کمک نرم‌افزار IBM SPSS Statistics 2.0 پردازش انجام پذیرفت. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های توصیفی مانند فراوانی، درصد، میانگین، کمینه، بیشینه و انحراف معیار؛ آماره‌های استنباطی مانند آزمون فریدمن و برای دسته‌بندی داده‌های جمع‌آوری شده از روش تحلیل عاملی بهره گرفته شد.

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی پاسخگویان

نتایج آمار توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخگویان در جدول ۱ ارائه شد. بر این اساس، نتایج نشان داد، بیشتر پاسخگویان این تحقیق مرد بودند. به‌طوری‌که ۷۵ درصد مرد و ۲۵ درصد پاسخگویان زن بودند (جدول ۱). همچنین طبق جدول ۱، از ۲۲۰ نفر نمونه مورد مطالعه ۲۳ نفر (۱۰/۴۵ درصد) در گروه سنی کمتر از ۲۵ سال، در هر کدام از گروه‌های سنی ۲۵-۳۵ سال، ۳۶-۴۵ سال، ۴۶-۵۵ سال و ۵۶-۶۵ سال، تعداد ۹۴ نفر (۴۲/۷۳ درصد)، ۶۴ نفر (۲۹/۰۹)، ۳۰ نفر (۱۳/۶۴) و ۹ نفر (۴/۰۹ درصد) قرار دارند. بنابراین، کمترین فراوانی در گروه سنی ۵۶-۶۵ سال قرار دارند و ۸۵/۴۶ درصد از نمونه مورد مطالعه بین ۲۵-۵۵ سال سن دارند. حداقل سن پاسخگویان ۲۱ سال و حداکثر آن ۶۲ سال می‌باشد. میانگین سن آن‌ها نیز ۳۴/۵۱ سال با انحراف معیار ۸/۳۶ می‌باشد. همچنین جدول ۱، نشان داد که از مجموع ۲۲۰ نفر نمونه مورد مطالعه، تعداد ۱۱۳ نفر (۵۱/۳۶ درصد) دارای مدرک تحصیلی کارشناسی، ۸۹ نفر (۴۰/۴۶ درصد) دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۱۸ نفر (۸/۱۸ درصد) دارای مدرک تحصیلی دکتری می‌باشند. بیشترین فراوانی مربوط به مدرک تحصیلی کارشناسی می‌باشد و کمترین فراوانی مدرک تحصیلی دکتری است. همچنین، میزان آشنایی بیشتر آن‌ها (۵۶/۸۲ درصد) با اصول و مبانی کارآفرینی در سطح متوسط قرار داشت (جدول ۱).

توسعه کارآفرینی در حوزه‌ی گاوداری، موانع بازار، موانع قانونی، موانع مالی، موانع ناشی از مداخلات نامناسب دولت و موانع ترویجی-آموزشی از مهم‌ترین موانع می‌باشند. همچنین، نتایج رضایی و همکاران (۱۵) در بررسی موانع کارآفرینی شرکتی در شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی استان زنجان نشان داد که این موانع در پنج عامل ساختاری، محیطی، روان‌شناختی، مهارتی و آموزشی جای می‌گیرند.

با توجه به این‌که شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی کانون‌هایی هستند که می‌توانند در جهت توسعه کارآفرینی کشاورزی گام بردارند، لذا ضرورت دارد نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان بررسی گردد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش بر مبنای هدف، کاربردی بوده که با روش توصیفی-پیمایشی صورت پذیرفته است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بوده که در قالب مصاحبه‌های ساختارمند با کارشناسان شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی استان خوزستان، تکمیل گردید. در کل استان خوزستان در طی سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ تعداد ۴۷ شرکت خدمات مکانیزاسیون کشاورزی شناسایی شد. بنابراین، جامعه آماری در این تحقیق تعداد کارشناسان ۴۷ شرکت در استان خوزستان است. تعداد کل اعضای این ۴۷ شرکت ۳۸۰ نفر می‌باشند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد (رابطه‌های ۱ و ۲) و افراد نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تناسبی انتخاب شدند (۱۲).

$$n = \frac{N(s \times t)^2}{(N-1)d^2 + (s \times t)^2} \quad (1)$$

$$d = \frac{t \times s}{\sqrt{n}} \quad (2)$$

که در این رابطه، t برابر با ۱/۹۶ (در سطح اطمینان ۹۵ درصد)، s پیش برآورد انحراف معیار جامعه، d دقت احتمالی مطلوب، N حجم جامعه برابر است با ۳۸۰ و n حجم نمونه است. بر این اساس تعداد نمونه، ۲۲۰ نفر تعیین شد. روایی صوری با نظرخواهی از متخصصان و کارشناسان خبره شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی، سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان، مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان‌ها و مراکز خدمات کشاورزی که در زمینه‌ی

جدول ۱- ویژگی‌های فردی پاسخ‌گویان

Table 1. Personal characteristics of respondents

جنسیت	زن		مرد		میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی				
سن (سال)	۲۵	۵۵	۲۵-۳۶	۴۵-۷۵	۶۵-۵۶	۳۴/۵۱	۲۱	۶۲
سطح سواد	زیر ۲۵	۲۳	۲۵-۳۶	۶۴	۳۰	۸/۳۶	۱	۲۴
	فراوانی	۱۰/۴۵	۴۲/۷۳	۲۹/۰۹	۱۳/۶۴	۴/۰۹		
سابقه‌ی کار (سال)	کارشناسی	کارشناسی ارشد	۱۰-۶	۱۵-۱۱	۲۰-۱۶	۷/۸۴	۱	۲۴
	درصد	فراوانی	۵۰	۷۴	۱۳	۵/۰۳		
سابقه‌ی کار در کلاس‌ها و دوره‌های کارآفرینی	بله	خیر	۲۲	۱۹۸	۹	۴/۰۹		
	فراوانی	درصد	۱۰	۹۰	۱۶	۵/۹۱		
میزان آشنایی با اصول و مبانی کارآفرینی	ضعیف	متوسط	۲۰/۹۱	۱۲۵	۵۶/۸۲	۲/۶۳		
	فراوانی	درصد	۴۶	۴۱	۱۸/۶۴	۸		

ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی، وجود فرصت‌های کاری مناسب برای ایجاد رقابت سالم و سازنده بین شرکت‌ها در سطح منطقه) که مقدار KMO برابر با ۰/۸۳ بود که نشانگر مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل عاملی بود. ضریب بارتلت نیز ۱۷۳/۶۳۰ به دست آمد که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بود. برای تعیین تعداد عامل‌ها، آن‌هایی استخراج شدند که مقدار ویژه آن‌ها بیشتر از یک بود. عامل‌های استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آن‌ها به شرح جدول ۲ می‌باشند. بدین ترتیب تعداد ۳ عامل که مقدار ویژه آن‌ها بزرگتر از یک بود، استخراج گردیدند و با توجه به طبیعت هر یک از عوامل، این عوامل به صورت، حمایتی، مهارتی و ساختاری نام‌گذاری شدند (جدول ۲). جدول نشان داد که عامل اول (حمایتی) با مقدار ویژه ۳/۴۶ بیشترین سهم (۳۳/۳۵۱ درصد) را در تبیین واریانس کل متغیرها دارد. پس از آن عامل سوم (ساختاری) و عامل دوم (مهارتی) به ترتیب توانستند، ۲۹/۲۸۴ و ۱۵/۸۳۰ درصد از واریانس متغیرها را تبیین نمایند. در تحقیقات مرادندادی و همکاران (۱۳)، احمدپورداریانی و همکاران (۱) و غلامی و قلی‌فر (۸)، عامل مهارتی و آموزشی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل بیشترین واریانس را به خود اختصاص داد. طبق جدول ۲، در مجموع سه عامل توانستند ۷۸/۴۶۵ درصد از کل واریانس متغیرها را تبیین نمایند. در تحقیقات دیگر محققین از قبیل اسپای و همکاران (۱۶)، جینون و کورولا (۹) و علم‌بیگی و همکاران (۳) نیز تأثیر این عوامل در توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدماتی کشاورزی تأکید شده است. برای چرخش عامل‌ها از روش واریماکس استفاده شد و متغیرهای دارای بار عاملی بیش از ۰/۵۰ معنی‌دار فرض شد. با توجه به نتایج حاصله (جدول ۳)، ۱۲ متغیر تحقیق به دلیل بالابودن بار عاملی آن‌ها (بالتر از ۰/۵) و معنی‌دار بودن همبستگی آن‌ها با دیگر متغیرها، در ادامه تحلیل باقی ماندند.

سابقه‌ی کار پاسخگویان در شرکت خدمات مکانیزاسیون کشاورزی نیز در جدول ۱ نشان داد ۷۴ نفر (۳۳/۶۴ درصد) از افراد مورد مطالعه بین ۵-۰ سال سابقه‌ی کار در شرکت خدمات مکانیزاسیون کشاورزی داشتند، ۸۷ نفر (۳۹/۵۴ درصد) بین ۶-۱۰ سال، ۳۷ نفر (۱۶/۸۲ درصد) بین ۱۱-۱۵ سال، ۱۳ نفر (۵/۹۱ درصد) بین ۱۶-۲۰ سال و ۹ نفر (۴/۰۹ درصد) بالاتر از ۲۰ سال سابقه‌ی کار در شرکت خدمات مکانیزاسیون کشاورزی داشتند. کمترین سابقه‌ی کار در شرکت خدمات مکانیزاسیون کشاورزی ۱ سال و بیشترین آن ۲۴ سال بود. میانگین سابقه‌ی کشاورزی ۷/۸۴ سال و انحراف معیار آن ۵/۰۳ سال بود. همچنین، در مورد سابقه‌ی شرکت در کلاس‌ها و دوره‌های کارآفرینی و میزان آشنایی پاسخگویان با اصول و مبانی کارآفرینی، یافته‌های پژوهش نشان داد که تنها ۱۰ درصد از جامعه مورد مطالعه سابقه‌ی شرکت در کلاس‌ها و یا دوره‌های کارآفرینی داشتند (جدول ۱).

تحلیل عاملی

برای اولویت‌بندی عامل‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان از تحلیل عاملی استفاده شد. بدین منظور ۱۲ متغیر مورد تحلیل قرار گرفتند (متغیرها شامل: حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت دولت از کارآفرینی و تقویت نظام بیمه‌ای، برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های کارآفرینی، آشنایی با قوانین و مقررات و مهارت‌های ایجاد کسب‌وکار، افزایش مهارت‌های تخصصی مربوط به حیطة کاری، آشنایی با مهارت‌های تدوین طرح کسب‌وکار، مهارت‌های حل مسئله، مهارت تصمیم‌گیری و مهارت‌های مدیریتی، تقویت روحیه‌ی انجام کار گروهی، کاهش مقررات دست‌وپاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات، برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و

جدول ۲- عامل‌های استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی آن‌ها
Table 2. Extracted factors with their eigenvalues, percentage of variance and cumulative variance percentage

عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
اول (حمایتی)	۳/۴۶	۳۳/۳۵۱	۳۳/۳۵۱
دوم (مهارتی)	۲/۰۵	۱۵/۸۳۰	۴۹/۱۸۱
سوم (ساختاری)	۲/۶۲	۲۹/۲۸۴	۷۸/۴۶۵

جدول ۳، وضعیت دسته‌بندی عامل‌های اکتشافی و متغیرهای هر دسته را پس از چرخش عامل‌ها و با در نظر گرفتن بار عاملی بزرگتر از ۰/۵ نشان می‌دهد. سه گویه‌ی حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون و حمایت دولت از کارآفرینی و تقویت نظام بیمه‌ای در عامل اول (حمایتی) قرار گرفتند. با توجه به برآیند مفهومی گویه‌ها، عامل اول (حمایتی) تحت عنوان عامل حمایتی نام‌گذاری شد. متغیر مرتبط با قوانین و مقررات بانکی و اخذ اعتبارات بانکی و وام به‌وسیله پژوهش‌های انجام شده توسط شری و همکاران (۱۸)، اسکالانت و تورو (۷) و بیتزنیس و نیتو (۵) به عنوان موانع توسعه کارآفرینی مورد تأکید قرار گرفته است. پنج گویه، برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های کارآفرینی، آشنایی با قوانین و مقررات و مهارت‌های ایجاد

کسب و کار، افزایش مهارت‌های تخصصی مربوط به حیطة کاری، آشنایی با مهارت‌های تدوین طرح کسب و کار، مهارت‌های حل مسئله، مهارت تصمیم‌گیری و مهارت‌های مدیریتی و تقویت روحیه انجام کار گروهی در عامل دوم (مهارتی) قرار گرفتند. با توجه به برآیند مفهومی گویه‌ها، عامل دوم با عنوان، مهارتی نام‌گذاری شده است. چهار گویه، کاهش مقررات دست و پاگیر بانکی و اداری جهت تسهیلات، برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی و وجود فرصت‌های کاری مناسب برای ایجاد رقابت سالم و سازنده بین شرکت‌ها در سطح منطقه در عامل سوم (ساختاری) قرار گرفتند. با توجه به برآیند مفهومی چهار گویه، عامل سوم با عنوان، ساختاری نام‌گذاری شد.

جدول ۳- عامل، متغیرهای هر عامل و بار عاملی آن‌ها در نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی
Table 3. Factor, variables of each factor and their factor loadings in the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development

عامل	گویه‌ها	بار عاملی
حمایتی	حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون	۰/۸۴۰
	حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون	۰/۸۹۲
	حمایت دولت از کارآفرینی و تقویت نظام بیمه‌ای برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های کارآفرینی	۰/۶۷۲
مهارتی	آشنایی با قوانین و مقررات و مهارت‌های ایجاد کسب و کار	۰/۷۳۰
	افزایش مهارت‌های تخصصی مربوط به حیطة کاری آشنایی با مهارت‌های تدوین طرح کسب و کار، مهارت‌های حل مسئله، مهارت تصمیم‌گیری و مهارت‌های مدیریتی	۰/۸۰۳
	تقویت روحیه انجام کار گروهی	۰/۸۱۵
	کاهش مقررات دست و پاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات	۰/۷۶۲
	برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی	۰/۶۶۹
ساختاری	برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی	۰/۸۴۹
	وجود فرصت‌های کاری مناسب برای ایجاد رقابت سالم و سازنده بین شرکت‌ها در سطح منطقه	۰/۵۷۹
		۰/۶۰۴
		۰/۶۷۳

رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان نشان داد که گویه‌های حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون و کاهش مقررات دست و پاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات بالاترین اولویت‌ها و گویه‌های تقویت روحیه انجام کار گروهی، برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی و برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی به‌ترتیب در پایین‌ترین اولویت‌ها قرار گرفتند (جدول ۴).

اولویت‌ها و گویه‌های تقویت روحیه انجام کار گروهی، برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی و برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی به‌ترتیب در پایین‌ترین اولویت‌ها قرار گرفتند (جدول ۴).

جدول ۴- اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان
Table 4. Prioritizing the factors affecting the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development in Khuzestan province

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه	عامل
۱	۰/۷۵۰	۰/۷۵	۳/۵۲	حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون	حمایتی
۲	۰/۴۷۲	۰/۶۴	۳/۶۰	حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون	
۴	۰/۳۲۰	۰/۹۰	۲/۶۳	حمایت دولت از کارآفرینی و تقویت نظام بیمه‌ای	مهارتی
۹	۰/۷۰۸	۱/۸۳	۳/۰۹	برگزاری دوره‌های آموزش مهارت‌های کارآفرینی	
۷	۰/۵۳۵	۱/۶۲	۳/۱۲	آشنایی با قوانین و مقررات و مهارت‌های ایجاد کسب و کار	
۶	۰/۷۴۵	۱/۲۲	۲/۸۹	افزایش مهارت‌های تخصصی مربوط به حیطه کاری	
۸	۰/۳۲۹	۱/۳۵	۳/۸۳	آشنایی با مهارت‌های تدوین طرح کسب و کار، مهارت‌های حل مسئله، مهارت تصمیم‌گیری و مهارت‌های مدیریتی	
۱۰	۰/۶۹۰	۱/۰۶	۳/۲۳	تقویت روحیه انجام کار گروهی	
۳	۰/۲۳۸	۰/۸۹	۳/۴۸	کاهش مقررات دست و پاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات	ساختاری
۱۲	۰/۶۲۱	۱/۸۷	۲/۱۸	برقراری ارتباط بین بخش کشاورزی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی	
۱۱	۰/۸۶۹	۱/۶۵	۲/۲۰	برقراری ارتباط با افراد کارآفرین کشاورزی و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی کشاورزی	
۵	۰/۴۴۱	۱/۲۳	۳/۰۹	وجود فرصت‌های کاری مناسب برای ایجاد رقابت سالم و سازنده بین شرکت‌ها در سطح منطقه	

مقایسه میانگین رتبه‌ای عامل‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان با استفاده از آزمون فریدمن نشان داد که این عامل‌ها از دیدگاه پاسخ‌گویان در سطح

جدول ۵- مقایسه نظر پاسخگویان نسبت به عامل‌های مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان

Table 5. Comparison of respondents' viewpoints to factors affecting the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development in Khuzestan province

P	χ^2	میانگین رتبه‌ای	عامل‌ها
۰/۰۰۰	۸۹/۵۲۴	۳/۰۴	حمایتی
		۱/۸۸	مهارتی
		۲/۵۴	ساختاری

مقررات دست و پاگیر بانکی و اداری جهت دریافت تسهیلات در بالاترین اولویت‌ها قرار گرفتند. تسهیل مراحل اداری طولانی و دست و پاگیر در زمینه دریافت وام، کاهش مشکلات مربوط به وثیقه و ضمانت، افزایش دوره‌های بازپرداخت، کاهش نرخ بهره تسهیلات بانکی، افزایش میزان وام پرداختی و اعطای تسهیلاتی با بازپرداخت بلند مدت راهکارهایی هستند که می‌توانند به توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی کمک کنند. بر اساس یافته‌های تحلیل عاملی موانع توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در استان خوزستان در سه عامل حمایتی، مهارتی و ساختاری قرار گرفت و ۷۸/۴۶۵ درصد از واریانس کل را تبیین کرد. در بین عوامل، عامل حمایتی بیشترین درصد واریانس را تبیین کرد. تأکید جدی دولت بر پایبندی دستگاه‌های اجرایی به رعایت قوانین و دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی مراجع بالاتر که با هدف حمایت از کارآفرینی کشاورزی تدوین و ابلاغ می‌شود و همچنین انجام حمایت‌های لازم از طریق اصلاح قوانین و مقررات و تطبیق آن با شرایط کارآفرینان از جمله عوامل حمایتی مهمی هستند که باید از سوی دولت، پیگیری شوند.

در این تحقیق تلاش شد تا نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان بررسی شود. بر اساس یافته‌ها، میزان آشنایی اغلب کارشناسان این شرکت‌ها یعنی بیش از نیمی از آن‌ها با اصول و مفاهیم کارآفرینی در سطح متوسط بود و حدود ۲۰ درصد آنان نیز آشنایی ضعیف در زمینه کارآفرینی داشتند. از آنجایی که هیچ بخشی از جامعه بدون کسب آموزش‌های مناسب و بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی مرتبط، نمی‌تواند به موفقیت دست یابد و آموزش یکی از مهم‌ترین ابزارهای توسعه منابع انسانی است؛ بنابراین ارائه آموزش‌های عمومی و تخصصی موردنیاز در زمینه کارآفرینی و همچنین ارائه مشاوره به شرکت‌های کارآفرین در زمینه خدمات مکانیزاسیون کشاورزی می‌تواند در ارتقاء و توسعه نقش این شرکت‌ها در کارآفرینی کشاورزی در استان خوزستان تأثیر داشته باشد. بر اساس اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نقش شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون کشاورزی در توسعه کارآفرینی در استان خوزستان گویه‌های حمایت دولت از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون، حمایت بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری از شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون و کاهش

منابع

1. Ahmadpourdariani, M., H. Nick Bin and A. Karimi. 2011. Factors Affecting Entrepreneurship Development in Agricultural Consulting and Technical Services Companies in Zanjan Province. *Iranian Journal of Agricultural Development Research and Economics*, 2-42(4): 535-546 (In Persian).
2. Aghel, H., M.R. Alizadeh, M.E.R. Bayati and P. Dadashi Jokdan. 2013. Survey of Agricultural Mechanization Services Companies from the Viewpoint of Farmers Receiving Services (Case Study of Guilan Province). Eighth National Congress of Agricultural Machinery Engineering (Biosystems) and Mechanization of Iran. February 9-11, Ferdowsi University of Mashhad (In Persian).
3. Alam Begi, A., A. Malek Mohammadi and Q.M. Moghimi. 2009. Investigating Organizational Factors Affecting Corporate Entrepreneurship Development in Agricultural Extension Organization. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 40(1): 21-29 (In Persian).
4. Anonymous. 2010. Agricultural Mechanization Database, Annual Mechanization Performance Report, Agricultural Mechanization Development Center, <http://www.ajmdc.ir>.
5. Bitzenis, A. and E. Nito. 2005. Obstacles to Entrepreneurship in a Transition Business Environment: The Case of Albania. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 12(4): 564-578.
6. Erfannia, A., M. Khairandish, A. Karshenasan and M. Mohammadi Khyareh. 2019. Identifying and Prioritizing Barriers to Entrepreneurship Development in Cattle Dairy Industry in Southern Khorasan Province. *Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture*, 6(11): 11-25 (In Persian).
7. Escalante, C. and C. Turvey. 2006. Innovation and entrepreneurship in rural communities: Early business survival challenges for the entrepreneur. Sothern Agricultural Economics Association Annual Meetings, Orlando, Florida. pp: 4-17.
8. Gholami, H.A. and A. Gholifar. 2016. Investigation of Barriers to Entrepreneurship Development in Isfahan Province Consulting, Technical and Engineering Services Companies. *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 4(4): 49-54 (In Persian).
9. Heinonen, J. and K. Korvela. 2003. How about measuring Intrapreneurship .Small Business In-stitute. Turku School of Economics and Business Administration available in: http://www.tukkk.fi/PKI/julkaisut/konferenssit/EISB2003/Heinonen_Korvela_EISB2003.pdf.
10. Jamshidi, A., N. Khadem al-Husseini, M. Behtash and M. Ghanian. 2006. Evaluation of Agricultural Mechanization Organizations and Presentation of Appropriate Model in Fars Province. 4th National Congress of Agricultural Machinery and Mechanization of Iran. September 1st, University of Tabriz, pp: 1-12 (In Persian).
11. Loveymi, N., M.S. Almasi and M.J. Sheikh Davoodi. 2003. Investigating the Impact of Mechanized Services Companies on Mechanization Development in Ahvaz. *Journal of Agricultural Science*, 25(1): 59-72 (In Persian).
12. Monjezi, N. 2020. Investigation of Energy Efficiency and Economic Analysis of Grape Production Orchards in Karun City. *Grape*, 1(1): 34-43 (In Persian).
13. Morad Nezhadi, H., H. Shaban Ali Femi, H. Irvani, S.M. Hosseini and M. Kafi. 2008. Analysis of Barriers to Entrepreneurship Development in Greenhouse Production Units in Iran. *Iranian Journal of Agricultural Sciences*, 2: 175-184 (In Persian).
14. Rezai, B. and H. Najafpour. 2015. Identification of Entrepreneurship Development Strategies in Agriculture from the point of view of agricultural experts based in Kermanshah Science and Technology Park. *Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture*, 2(4): 38-45 (In Persian).
15. Rezaei, R., A. Gholifar, L. Safa and M. Kazemi Terbefan. 2011. Identifying Barriers to Corporate Entrepreneurship Development in Agricultural Consulting, Technical and Engineering Services Companies in Zanjan Province. *Journal of Entrepreneurship Development*, 4(14): 27-46 (In Persian).
16. Sby, J., D. Kuratko and S. Zahra. 2002. Middle Managers Perception of the internal envi-ronment for corporate entrepreneurship: Assessing a Measurement Scale. *Journal of Business Ventur-ing*, 17(1): 49-63.
17. Shademani, K. and S. Karami. 2010. Investigating Barriers to Organizational Entrepreneurship in Publicly Owned Enterprises and Providing Solutions to Eliminate Them. First Annual Conference on Management, Innovation and Entrepreneurship, February 28-27, Shiraz. 107-121 (In Persian).
18. Shurry, J., S. Lomax and S. Vyakatnam. 2001. Household Survey of Entrepreneurship, IFF Research, London. First Edition, 96 pp.

The Role of Agricultural Mechanization Services Companies in Entrepreneurship Development in Khuzestan Province

Nasim Monjezi

Assistant professor, Biosystems Engineering Dept., Faculty of Agriculture, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran, (Corresponding author: n.monjezi@scu.ac.ir)
Received: December 21, 2019 Accepted: July 11, 2020

Abstract

Agricultural mechanization services companies are organizations that can contribute to the development of agricultural entrepreneurship. The purpose of this study was to investigate the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development in Khuzestan province using cross-sectional data of 2018-2019. The research method is descriptive survey. The statistical population of this study included experts of agricultural mechanization services companies in Khuzestan province (N = 380). Finally, 220 individuals were selected using random sampling and Cochran formula. Cronbach's alpha was used to determine the reliability of the questionnaire. The main research tool was a questionnaire whose reliability was confirmed using IBM SPSS Statistics 22.0 software and Cronbach's alpha coefficient (0.86). Validity was also confirmed by consulting experts. Factor analysis and Friedman test were used to identify and rank the factors influencing the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development in Khuzestan province. The ranking of effective factors showed that the top priorities of government support for mechanization services companies, support of banks and financial institutions for agricultural mechanization services companies and reduction of banking and administrative barriers to receiving facilities were top priorities. Factor analysis also showed that 78.465% of the variance of factors affecting the role of agricultural mechanization services companies in entrepreneurship development in Khuzestan province are explained by three supportive, skill and structural factors. Friedman test also showed that among the three supportive, skillful and structural factors, the most important factor is supportive factor.

Keywords: Agricultural Mechanization Services Companies, Entrepreneurship Development, Khuzestan Province